

Haldokló sportág?

Kedvenc sportágam nevét sohasem szerettem, pedig kettő is van belőle. Az egyik sutácska hangutánzó szóként egyfajta véletlenszerűséget sugall, mintha monoton oktondiságból éppen csak megesne az, amit a szó kifejez. Úgy tudom, az angolból vettük át, jelentését értik az egész világon, de rövid, pattogó ikerhangzásával, magas és mély magánhangzóinak egyazon mássalhangzók közé szorult dallamosságával akár a kínaiaknak is adományozhatnánk a szóalkotás képzeletbeli vándorserlegét. A másik neve viszont szörnyen unalmas tükörfordítás, egy másik sportág elcsent nevének poroszos, helyre korlátozó szűkítése. Ha csak tehettem, kicsiny koromtól ösztönösen kerültem e csodás sportág hivatalos és közkeletű megnevezését, mert úgy éreztem, e játék ezerszer több gyönyörűséget, izgalmat és titkot kínál, mint amit bájos vagy mogorva megnevezése kifejez. Nem rejtegetem tovább, e sport a műkedvelőknek *pingpong*, a versenyzőknek *asztalitenisz*. Volt (sőt még ma is van) részem mindkettőben. Azt a heves szívdobogást, torokszorító szégyent viszont soha nem felejttem el, amit életem első játékán, az általános iskolai tehetségkutatón éreztem. Az alsó tagozatos, öntelt és pufók fiúcska, mert már némileg beleszagolt e játék boszorkánykonyhájába, engem, a felső tagozatost, szenttelenül és fölényesen „le-mosott” az asztalról. Hatalmas fogadalmat tettem: ezt a fiút jövőre, ha belegebekedek is, legyőzöm, mi több, „ronggyá verem”. Nem tudtam, hogy a szerencse legénykéje vagyok. A mi iskolánkban, az erzsébetvárosi Kertész utcában tartotta akkoriban edzéseit az ország egyik legjobb klubja. Emlékszik-e még valaki rá a beavatottakon kívül? Vasútépítő Törekvés. Mai nevén, BVSC-ként, mindenki ismeri.

Tanítás után dehogy mentünk haza, inkább rohantunk a tornaterembe. Felállítottuk az első asztalt, ha versenyző jött, elküldtek, mondták, állítsuk fel a következőt, így ment ez az utolsó (nyolcadik?) asztalig. Amíg lehetett, addig játszottunk, ütöttük, nyestük, csavartuk, pötyögtettük, püföltük a labdát nagy-nagy igyekezettel. A szomszédos asztaloknál Berczik, Bubonyi, Földi, Gyetvai ütötte a labdát, Sidó Ferenc mellett ez volt az akkori élvezőny. Berczik alatt a pihenés perceiben a takarítónő felmosta a padlót, tócsákban állt ugyanis az izzadság azon a térfélen, ahol ő játszott. Legendás első mesterünk, Simon Béla 1956-ban nekivágott a határnak, hogy a Fradival külföldön túrázó feleségét, a majdani sokszoros nyugatnémet válogatottat „hazahozza”, de végül ő is kint maradt, később a világ egyik legnagyobb sportszergyártó cégének, a japán Butterfly-nak lett az európai vezérképviselője. Neki köszönhette a későbbi Jónyer-Klampár-Gergely aranytrió és valamikori kedvenc játékos, az addigra szövetségi kapitánnyá előlépett Berczik Zoltán, hogy a nagy sikerek idején csak úgy dőlt Magyarországra az újfajta matéria, ütők, borítások, asztalok, hálók, térelválasztók sokasága, számolatlanul. Mi még hagyományos ütővel és gumiborítással játszottunk, a sportágat gyökeresen megváltoztató „kémiai forradalom” előtt. A pörgetést, ezt a veszedelmes fegyvert az ázsiaiak kísérletezték ki,

az új szivacs-, később szendvicsborításoknak köszönhetően. Iskolatársam, Rózsás Péter leste el Japánban, ő hozta be Európába ezt az új stíluselmet. Huszonöt évvel később Jónyerék éppen e játékelem fonák változatával hódították vissza a világhelsőséget a kínaiaktól. Simon Béla bácsi egyébként tömondatokkal irányította az edzéseket. „*Fiam, mondta, a meccs végén a vesztes hazamegy!*” Nem ismertem nagyobb hajtóerőt és büszkeséget annál, ha az ellenfélnek kellett hazakullognia, jóval az edzés vége előtt. Máskor így szólt: „*Egy órán át védsz, fiam, Kóczián Évának, egyetlen feladatod van, nem ronthatasz!*” Puff neki! Kóczián Éva akkoriban a világ legjobb női játékosai közé tartozott, én pedig nem ronthatok ellene! Tudtam, persze, hogy nem én vagyok a fontos, hanem az, hogy Éva szabadon gyakorolhassa a tenyeres ütést fiúpartner ellen. Béla bácsi távoztával aztán, bár még „végrendelkezett” az ifiket illetően is, egyre gazdátlanabbak lettünk, még egy ideig játszottam a Postásban, majd vidékre kerülve hosszú időre búcsút mondtam a kaucsuklabdának. Húsz év után azonban újra megjelentem a Postás Zichy utcai termében, kézen fogva vezettem oda egy hétéves, riadt tekintetű szóke kisfiút.

* * *

Azt, hogy a fiamnak bámulatos gömbérezéke van, már négyéves korában felfedeztem. Nyaraláskor labdáztunk a gyepon, én vagyok a kapus felkiáltással arra kértem, rúgja vissza az óvatosan a lábához gurított labdát. Elképedve láttam, hogy „rádól” és leszorított lábfejjel jól „megküldi” a pettyest. Ezt kítől tanultad, kérdeztem megrökönyödve, ő pedig ártatlanul visszakérdezett: mit? Ösztönösen tette azt, amit érzékei belülről diktáltak. Elkezdődött a kálvária, hogy távol tartsam a focitól. Ez az időszak ugyanis a magyar labdarúgásban a bundabotrányok, a „lötyögés a semmibe”, a „miért beteg a magyar futball” korszaka volt, tele balhékkal, morális válsággal, ostoba követelményrendszerrel, korán kiégett „magyar” csillagokkal, a védelmekben pedig Dalnoki és Noskóféle hentésekkel. Darabokra törnek a lábát, vittem hát a Postásba, ahol nem kellett féltennem a testi épségét. Sokáig két fiúcskát kísérgettem az edzésekre, Kiss Benedek barátom Balázskáját és a magam rosszcsontját. Párhuzamosan figyelhettem a fejlődésüket. Régi szabály (tapasztalat), hogy ha a szülőnek valamiért derékba tört, félbeszakadt a sportpályafutása, megkísérli újraálmodni azt a gyermekében. Ez történt velem is. Első országos versenyén, tízévesen, a legjobb négy közé került, rögtön lecsapott rá a BVSC sportiskola. Tehát a Vasútépítő Törekvés jogutódja. Gyönyörű évek következtek. A hazai és a korosztályos nemzetközi mezőnyben is a legjobbak közé számított, bár a tehetsége nagyobb volt a szorgalmánál. Újoncként Európa-bajnoki bronzérmesek lettek Németh Károllyal. Még játszottak a világverő magyarok, Jónyer, Gergely és Klampár, csillaguk magasan ragyogott. 1979-ben visszahódították a világhelsőséget a kínaiaktól Phenjanban. Csoda-e, ha az ő példájukkal bátorítottam, terelgettem csemetémet és arról ábrándoztam, akár a fiam is lehet a legnagyobb sikereinek folytatója. Sajnos nem egészen így történt. Akadtak ugyan kiugró eredményei, 1988-ban egy németországi versenyen megverte a ma már csak „pingpongpápaként” emlegetett világbajnokot, a svéd Jan-Ove Waldnert, a vi-

lágyszerű horvát Primoracot, öt páros magyar bajnoki érmet, csapatbajnoki aranyakat szerzett, de a nagy áttörés mégis elmaradt. Miért? Sok egyéni és sportág-beli oka van, de tény, ezt a sportágot is utolérte a balsors. A Jónyer-generáció után nagy úr támadt, annak ellenére, hogy tehetségek sora tűnt fel. A bomlás első jelei láttán, még a rendszerváltás kezdetén a régi, Kertész utcai barátság jogán hosszú nyílt levélben tártam fel a zuhanás okait a Napi Magyarországon dr. Harcsár Istvánnak, a szövetség akkori elnökének. Válasz természetesen nem érkezett, Harcsár Pista kényszeredetten mondta később négy szemközt: mit is mondhattam volna? Hogy mindenben igazad van? Például, válaszoltam, a szövetség technikai igazgatója viszont cinikusan csak annyit mondott, üzemi lapokban (!) közölt cikkekre nem reagálunk. Ma már a sportág belső közvéleménye előtt világos, hová is címezte korábban írásait, kikről és mit is jelentett a nagy hatalmú, utánpótlásért felelős szakvezető. A sportág akkori korifeusai egyszerűen „belehíztak” a korábbi sikerekbe, elégedettség és acsarkodás közepette pedig elsikkadt a cél, a tehetségek méltó gondozása, menedzselése, csoda-e, ha egyre távolodtunk a világ legjobbjaiktól, manapság az európai középmezőnyben tanyázunk.

* * *

Látván a fiam sikereit, magam is újra ütőt vettem a kézbe. Edzőképzőt végeztem, megismertem a legújabb edzőmódszereket, éveket töltöttem mellékfoglalkozású edzőként a Központi Sportiskolában. A szomszédvárbán. A riválisok között. A fiam korosztályával foglalkoztunk. Előfordult, hogy KSI-s tanítványom játszott korcsoportos döntőt a fiammal Győrött. A kispadra ugyan nem ülhettem, elfoglaltság okán, ám a lelátóról együtt néztük a mérkőzést a játékos édesapjával. A szemünk se rebhent, arcizmunk se rándult, fegyelmelzetten lepleztük azt a fullasztó, heves szívdobogást, amelyet már életem első versenyén is éreztem. A sporttal foglalkozó tudományos kutatók az asztaliteniszt tekintik a legösszetettebb és legnehezebb sportágnak. Nagyon kis területen, a másodperc tört része alatt kell végrehajtani összehangolt és rendkívül bonyolult mozdulatsorokat, iszonyatos idegi megterhelés mellett. Tudom, ez más sportágaknál is így van, itt leginkább az a döntő tényező, hogy szédítően lerövidül a reakcióidő. Mára, a televíziós sportközvetítések korában a pingpong *élvezhetetlen* sport lett. Üzletileg eladhatatlan. A képernyőn „nem jön át” az a mérhetetlen kifinomultság, ami például egy ravasz adogatás fogadásához nélkülözhetetlen. A néző nem is érti, mi történik, hiszen látszólag a világ legegyszerűbb dolga visszapöccinteni a kaucsuklabdát a másik térfélre, holott ehhez az egyszerűnek tűnő mozdulathoz legalább tízévi mindennapos gyakorlás, több órán át tartó, néha bizony monoton tréning (a sportág nyelvén: dinamikus sztereo-típiá) kell, s még akkor sem biztos, hogy valaki az élmezőnybe kerül. A kínaiakat, akik e sportág művészei, még nem is említettem. Ha pedig a néző érdektelen és távol tartja magát az eseménytől, az a sportág halott. A háttérben egyre inkább a sportszergyárak ádáz üzleti harca dúl, vegyi találmányok, kémiai konstrukciók, vegyületek mérkőzése zajlik. A játékos személyisége, a játék szépsége immáron másodlagos. Pedig mi mindent megtettek a nemzetközi szövetségek

az utóbbi évtizedekben, hogy ismét rangot és teret adjanak a *játéknak*, a sport szellemének. Mégsem tudják teljesen kiszűrni az üzleti szempontokat. Hiába szabályozták az ütőborítások jól megkülönböztethető színét, anyagát, a szoftlap vastagságát, növelték a labda méretét, magasabbra emelték a hálót, rövidítették a játszók idejét, huszonegyről tizenegyre csökkentették a szettenként elérhető poénok számát, hogy pörgőbb, érdekfeszítőbb, izgalmasabb legyen a küzdelem, az asztal színét zöldről kékre változtatták, hogy a látvány képernyőbarát legyen, majd hiába tiltották ki a termékből az egészségre ártalmas ragasztóanyagokat, minden hiába. Így pedig a sportág elveszíti vonzerejét, a hazai mérkőzéseken üresek a lelátók, a családtagokon és a szakmai érdekelteken kívül senki sem kíváncsi a játékosokra, a küzdelem hőfokára.

* * *

Minő érdekesség: miközben a nemzetközi sportvilágban (Kínát kivéve) az asztalitenisz haldokló sportág, Magyarországon, de kiváltképp Németországban, az amatőr-közeli, tömegsport-jellegű pingpong diadalmasan hódít. Valamikor éljátékosok rövidebb-hosszabb kihagyás után újra ütőért nyúlnak és immáron a saját örömeikre, az együttlét és a mozgás gyönyörűségéért kis klubokat szerveznek, négyfős csapatokkal alacsonyabb szintű bajnokságokba neveznek és végre önfeladten játszanak. Ötvenévesek, hatvanévesek, nemegyszer hetvenesek. Japánban még a nyolcvanévesek is versenyezhetnek a saját korosztályukba tartozókkal. Játszanak, mert nem a kor számít, hanem a lelkesedés. Versengenek, persze, egészséges becsvágygal, de az eredmény másodlagos. Mivel számtalan tudásszint él egymás mellett, mindenki talál magának játékerőben magához illő partnert. Évekig játszottam a budapesti bajnokságok különböző erősségű osztályaiban, sok ismerősön, régi barátan, köpcösön, kopaszodón, térdvédővel, könyökvédővel összetákolts versenyzőn látom, hogy a játék hevében elnyúhatetlenek, sportszerűek, mert bár a küzdelem felfokozott, mégsem az életük múlik rajta. Ez a kijelentés azért óvatos mérlegelést kíván: volt olyan sporttársunk, aki döntetlen állásnál, az asztal mellett adta vissza lelkét a Teremtőnek. Miként Varga Zoltán, a legendás csatár, aki öregfiúként, friss sportorvosi engedéllyel búcsúzott örökbecsű játékatól, a labdától és búcsúzott mindannyiunk megismételhetetlen játékszerétől, az élettől. Azért ez még mindig jobb, mint egy ostoba autóbaleset. Olvasom, hogy Klampár Tibor a napokban töltötte be hatvanadik évét és egy vidéki kis csapatban játszik, még mindig az első osztályban. Másutt pedig edző, s az a bolond szituáció állt elő, hogy önmaga (edzőénje) ellen kellett volna mérkőznie játékosként. Tisztelet a megszállottaknak, a gyermeki lelket őrző örülteknek, mint például Faházi Janinak, aki még ma is bárki amatőrt megver parkettával vagy palacsintasütővel...